Jüdische Pester Zeitung.

יודישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמ'ן
בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין:
פעסט
אלט-גאססע נו' 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
(מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג),
אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 „ „ „
פירטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פירטעליאהר 2 „ „ 75 „ „ „

Nr. 77, ניינטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג כא תמוז ה.ת'ר'ל'ז'. — Pest, den 2. Juli 1877.

דער קריעג.

דיא רוסען זעטצען איהרען איבערגאנג איבער דיא דאָנויא אן פערשיעדענען פונקטען פאָרט, אָהנע דורך דיא שטארקען פערלוסטע זיך אויפהאלטען צו לאססען. וויא זאָעבען אויס קאָנסטאנטינאָפעל געמעלדעט ווירד, האבען דיא טירקען צווישען קוסטענדיע אונד טשערנאוואָדא אין דער דאָברודשא אונווייט דעם שווארצען מעערעס 30000 מאנן צוזאממענגעצאָגען, אום דען רוסען דאס פאָררוקען נאך דיעזער ריכטונג אונמאָגליך צו מאכען. אויך דיא הילפס-טרופפען, וועלכע דער וויצעקאָניג פאָן עגיפטען דעם סולטאן צור פערפיגונג געשטעללט, האבען אן דעם ערוועהנטען פונקטע שטעללונג גענאָממען.

אוים בוקארעסט ווירד פאָם 29-טען יוני געמעלדעט: דער רוסישע איבערגאנג בייא פלעמינדא וואורדע טהייער ערקויפט. ניכט וועניגער אלס צווייא גענעראלע אונד 3000 מאנן האבען היעבייא דאס לעבען פערלאָרען. זייט עהעגעסטערן מארשירט דיא זעכסטע ארמעע-אבטהיילונג דאָנויא-אויפווערטס, אום דיא דאָנויא בייא ווידדין צו איבערשרייטען. בייא גיאורגעוואָ וואורדע דער העלדענמיטהיגע רוסישע גענעראל דראגאָמיראָוו שווער פערוואונדעט אונד שטארב אם 29-טען יוני. דער רוסישע קאיזער האט דען טאָדטען קארפער דעס בעליעבטען גענעראלס זעלבסט אויף דעם שלאכטפעלדע אויפגעזוכט אונד פערגאס איבער דענזעלבען ביטטערע טהרענען.

איבריגענס איזט עס צו בעדויערן, דאס דיא טירקען, וויא וויר בערייטס ערוועהנט, פיעלע שטרייט-קרעפטע אין דער דאָברודשא צו פעראייניגען זוכען, אום דארט דען פאָררוקענדען רוססען ווידערשטאנד צו לייסטען. אונד דאָך ווירד דער הויפטשטאָס דער רוסען ניכט נאך דער דאָברודשא, זאָנדערן נאך בולגאריען געריכטעט, זייטדעם עס דען רוסישען סאָלדאטען געלונגען, בייא צימניצא איבער דיא דאָנויא צו געהען אונד אין סיסטאָווא זיך פעסטצוזעטצען. דער רוסישע קאיזער האלט זיך זאָגאר שאָן פיר דען בעהערשער בולגאריענס אונד בעגינט בערייטס, אין דיעזער פראָווינץ רוסישע בעהאָרדען איינצוזעטצען. איבערדיעס ערליעס דער רוסישע קאיזער אם 28. יוני איינען פייערליכען „אויפרוף" אן דיא בעפאָלקערונג פאָן בולגאריען, אין דעם דיעזע געראדעצו אויפגעפאָרדערט ווירד, זיך דער רוסישען הערר-שאפט אנצושליעסען. דיעזער מערקווירדיגע אויפרוף לויטעט:

„בולגארן! מיינע ארמעען האבען דיא דאָנויא איבערשריטטען. זיא בעטרעטען היינטע אייערן באָדען, אויף דעם זיא שאָן מעהרמאלס פיר דיא פערבעססערונג דער לאגע דער סלאווישען בעפאָלקערונג געקעמפפט האבען. שאָן מיינען פאָרגענגערן אויף דעם רוסישען טהראָנע וואר עס געלונגען, רומעניען אונד סערביען איינע זאָלכע פעסטיגקייט צו פערלייהען, דאס זיא אונטער טירקישעם יאָכע ניכט ערדריקט ווערדען. דאס ווערק וועלכעס מיינע עלטערן בעגאָננען, וויל איך נון מיט גאָטטליכער הילפע פאָללענדען, אינדעם איך אין דיעזעם איינענבליקע פיר אייערע בעפרייאונג איינשרייטע."

„טהייערע שטאממעס-גענאָססען! דער צוועק רוסלאנדס איזט ניכט צו צערשטארען, זאָנדערן אויפצובויען. עס איזט פאָם אללמעכטיגען דאצו בערופען וואָרדען, אללע דיא פערשיעדענען שטעממע אין בולגאריען דורך דאס באנד דער ברידערליכקייט צו פ ע ר א י י נ ע ן. דיא וואפפען רוסלאנדס ווערדען אייך אין צוקונפט געגען יעדע געוואלטטהאט שיטצען. איינע פערלעטצונג אייערער פערזאָן אָדער אייערעס איינגענטהומס ווירד מיט גראָססטער שטרענגע בעשטראפט ווערדען. ביזהער הערשטע אין בולגאריען טירקישע אונאָרדנונג אונד וויללקיר: פאָן נון אב זאָלל אבער אָרדנונג אונד רעכט אין בולגאריען הערשען!"

„אונד איהר, טירקען אין בולגאריען! אן אייך ערגעהט עבענפאללס מיין רוף: פיעלע, זעהר פיעלע פערברעכען האבט איהר אייך געגען דיא סלאווישע בעפאָלקערונג צו שולדען קאָממען לאססען. דיעזע פערברעכען קאָננען ניכט פערגעססען ווערדען. אללייך איך ווערדע פיר דאס פערברעכען איינצעלנער ניכט דיא גאנצע טירקישע בעפאָלקערונג אין בולגאריען ביסען לאססען. איין שטרענגעס געריכט ווירד נור דיעיעניגען טרעפפען, וועלכע ביזהער פיר איהרע גרויזאמען פערברעכען, דיא דער טירקישען רעגיערונג גאנץ גוט בעקאננט וואַרען, נאָך ניכט בעשטראפט וואורדען. דיא גערעכטיגקייט גאָטטעס פאָנגט פיר אייך מיט היינטיגעם טאגע אן. בייגעט אייך פאָר דעם אונאבענדערליכען בעשליססע גאָטטעס! אינטערווערפט אייך יענען בעהאָרדען, דיא איבעראלל זאָפאָרט איינגעזעטצט ווערדען, וואָ מיינע ארמעען איינדרינגען. ווערדעט פריעדליכע בירגער אונטער מיינעם שיטצע! אייער פערמאָגען, אייערע עהרע, אייערע פאמיליען ווערדען פיר אונס היילג זיין אונד פאָר יעדער פערלעטצונג געשיטצט ווערדען!"

„אונד נון נאָך איינמאל, האָרעט מיך, איהר סלאווען בולגאריענס! איהר ערלעבט זאָעבען דענקווירדיגע טאגע. דיא שטונדע דער בעפרייאונג פאָן דער טירקישען ווילקיר-הערשאפט האט ענדליך געשלאגען. שאארעט אייך דאהער ענג אום דיא רוסישע פאהנע, דיא נאָך אימטער פיר דיא סלאווען דיא גלענצענדסטען זיעגע עררונגען! יע ווייטער דיא רוסישען ארמעען אין בולגאריען איינדרינגען, דעסטאָ מעהר ווירד דיא „טירקישע געוואלט" דורך געזעטצע רוסישע בעהאָרדען ערזעטצט ווערדען. אייך איהר ווערדעט שפעטער בערופען ווערדען, אום אן דען ארבייטען דיעזער בעהאָרדען טהיילצונעהמען. איהר ווערדעט אין בולגאריען איינע איינענע ארמעע ערריכטען, וועלכע דיא אָרדנונג אונד זיכערהייט אויפרעכט ערהאלטען זאָלל."

„דיענעט אייערעם פאטערלאנדע מיט אייפער: ערפיללעט אללע אייערע פפליכטען אונד ליעפערט דער וועלט דען בעוויין, דאס איהר דער פרייהייט, וועלכע רוסלאנד פיר אייך ערקעמפפט, אייך פאָללקאָממען ווירדיג זייד! געהאָרכט דען רוסישען בעהאָרדען, בעפאָלגט אללע פעראָרדנונגען דערזעלבען! דאס נור ווירד אייך שטערקע אונד גליק פערלייהען! — א ל ע ק ס א נ ד ע ר."

דיעזע שפראכע פיהרט דער רוסישע קאיזער שאָן יעטצט. דא זיעהט מאן דאָך, דאס ער'ס מיט דער אנאייגנונג בולגאריענס גאנץ ערנסט נימטמט. ער זעטצט בעהאָרדען איין אונד ערטהיילט דער בעפאָלקערונג דיא וויזונג, ניכט דען טירקישען, זאָנדערן עבען דען רוסישען בעהאָרדען פאָלגע צו לייסטען. אום דיא אייגנען פערזיכערונגען, דאס רוסלאנד קיינע עראָבערונגען וויינשט, קיממערט זיך דער רוסישע קאיזער נונמעהר בלוטוועניג. אונס קאָננטע דיעזעס טריילאָזע פערפאהרען רוסלאנדס דורכאוים ניכט איבערראשען. וויר זאגטען עס יא וויעדערהאָלט: וואָ רוסלאנד איינמאל דען פוס היננעזעטצט, קאנן עס ניכט לייכט מעהר הינויסגעטריעבען ווערדען.

איבריגענס האטטע דיעזער אויפרוף אויך שאָן זיינע ווירקונג. אין בולגאריען איזט ווירקליך זאָעבען איינע רעוואָלוציאָן אויסגעבראָכען. דיא טירקישע בעפאָלקערונג, וועלכע מיט צוריקלאססונג איהרעס פערמאָגענס דיא פלוכט ערגרייפט, ווירד פאָן דען אויפשטענדישען סלאווען אין דער גרויזאמסטען וייזע ערשלאגען.

אוים בוקארעסט ווירד איבער ווייטערע איבערשרייטונגען דער דאָנויא זאָעבען געמעלדעט: אין דער נאכט פאָם 29. יוני איזט איינע גראָססערע רוסישע ארמעע-אבטהיילונג בייא טורנ-מאגורעללע איבער דיא דאָנויא געגאנגען. דיא קאזאקען בריבען גאר קיינע שיפפע אונד קיינע בריקען, זאָנדערן שווממען איבער דיא דאָנויא. אויך בייא צימניצא דויערט דער איבערגאנג, אונטער דען אויגען דעם קאיזערס, דער דיא סאָלדאטען אוממער אנאייפערט, אונאונטערבראָכען פאָרט.

פיעל גליקליכער יעדאָך אלס אין איוראָפּא זינד דיא טירקען אויף דעם אזיאטישען קריעגס-שוי-פלאטצע. זאָ ווירד אוים פעטערסבורג פאָם 30 יוני פאָלגענדעס טעלעגראפירט: „נאכדעם דער רוסישע גענעראל לאָריס מאליקאָף דיא טירקען בייא צעווין צוריקגעוואָרפען האט, וואָללטע ער דיא ארמעע דעם טירקישען פייער ניכט ווייטער אויסזעטצען אונד פיהרטע דיאזעלבע אין איהרע פריהערען שטעללונגען צוריק. דיא סאָלדאטען קעמפפטען מיט העלדענמוטה, ערליטטען יעדאָך געגען דיא טירקישע איבערמאכט גראָסע פערלוסטע. זעכס אָפפיציערע טאָדט, וועהרענד 24 אָפפיציערע שווער פערוואונדעט וואורדען. אן סאָלדאטען זינד 850 מאנן טהיילס געטאָדטעט, טהיילס פערוואונדעט וואָרדען. דער פעסטונגס-אָרט באיאציד וואורדע פאָן דען טירקען אומרינגט, דאָך מאכען וויר אללע אנשטרענגונגען, אום דיעזען וויכטיגען אָרט וויעדער אין אונזערע הענדע צו בעקאָממען!" — ווענן אלזאָ איינע פעטערסבורגער דעפעשע צוגיבט, דאס דיא רוסען בייא צעווין 850 מאנן פערלאָרען, זאָ דארף מאן געוויס זיין, דאס דיא ניעדערלאגע דער רוסען איינע צעהנפאָך גראָססערע וואר. וואהרשיינליך האט מאן אין פעטערסבורג איינע „נולל" אויסגעלאססען, אונד זאָללטע דאהער אנשטאטט 850, היישען: 8500 רוסישע סאָלדאטען זינד בייא צעווין טהיילס געטאָדטעט, טהיילס פערוואונדעט וואָרדען.

אלל דיעזע אזיאטישען זיעגע קאָננען אינדעס דער טירקייא וועניג העלפען, ווענן זיא היער אין איוראָפּא פאָן דער רוסישען איבערמאכט ערדריקט ווירד. אונד וויר דירפען עס ניכט פערהעהלען, דאס דיא לאגע דער טירקייא ווירקליך מיט יעדעם טאגע בעדענקליכער ווירד, דא צו דען אינגעהייער גראָססען רוסישען ארמעען אונד צו דעם נייען אויפשטאנדע אין בולגאריען אויך נאָך דאס דאָפפעלאונגליק קאָממט, דאס רומעניען אונד סערביען עבענפאללס אין דען קריעג ציעהען וואָללען. בעציגליך דער רומענישען טהיילנאמע אם קריעגע ווירד אוים קלאראָויא פאָם 30-טען יוני געמעלדעט: „פירסט קארל פאָן רומעניען ווירד היינטע אין טורנ-סעווערין ערווארטעט. דער מיניסטער-פרעזידענט בראטיאנו איזט בערייטס געסטערן אבענדס

צווישען דיעזען ביידען גראָססמעכטען הערדשט זייט דען לעטצטען טאגען איין לעבהאַפטער בריעפוועכסעל. ענגלאנד טריטט וואָהל ניכט צו גונסטען דער טירקייא איין, דאצו ווירדע דיא ענגלישע רעגיערונג נימטער דיא איינווילליגונג דעס פארלאמענטס ערהאלטען. ענגלאנד שרייטעט אלזאָ נור פיר דיא וואהרונג זיינער אייגענען אינטערעססען איין. דיא ענגלישע רעגיערונג שטעללטע אלזאָ פיר זיינע „אינפארטייאישע האלטונג" פאָלגענדע בעדינגונגען אויף: „1) רוסלאנד דירפע דיא שיפפאהרט אויף דעם זועץ-קאנאלע ניכט אבשפערען אָדער פאָליצייליך איבערוואכען; 2) רוסלאנד דירפע מיט זיינער ארמעע אונד מיט זיינען קריעגס-שיפפען עגיפטען ניכט איבערפאַללען; — 3) רוסלאנד דירפע קאָנסטאנטינאָפעל ניכט בעזעטצען." זאָללטע איינער דיעזער פונקטע זייטענס רוסלאנד פערלעטצט ווערדען, דאנן טריטט ענגלאנד אויס זיינער ביזהעריגען אינפארטייאישען שטעללונג. פרייליך ווירד עס אויך דאנן ניכט דיא וואפפען דירעקט געגען רוסלאנד ריכטען, זאָנדערן דען זועץ-קאנאל אין זיינען אויסשליעסליכען בעזיטץ ברינגען, דאנן אבער עגיפטען אונד קאָנסטאנטינאָפעל דורך זיינע סאָלדאטען בעזעטצען לאססען. אין עטוואס זאנפטערעם טאָנע עראיננערטע ענגלאנד אויך אן דיא רוסישען פערזיכערונגען, דאס עס אויף טירקישעם געביעטע גאר קיינע עראָבערונגען אנשטרעבע, זאָנדערן בלאָס איינע פערבעססערונג דער לאגע דער קאטהאָלישען בעפאָלקערונג ווינשע. — דיעזער טאגע נון האט גאָרטשאקאָף דער ענגלישען רעגיערונג געאנטוואָרטעט. ער פערזיכערטע, דאס רוסלאנד זאָוואָהל דען זועץ-קאנאל אלס עגיפטען גאנץ אונבעריהרט לאססען ווערדע. דאפיר שוויעג גאָרטשאקאָף הינזיכטליך דער בעזעטצונג קאָנסטאנטינאָפעלס דורך איינע רוסישע ארמעע, זאָנדערן אייסערטע זיך דאהין, דאס קאָנסטאנטינאָפעל אין צוקונפט קיינער אייראָפעאישען גראָססמאכט געהאָרען דירפע, אלזאָ: רוסלאנד וויל קאָנסטאנטינאָפעל ניכט נעהמען. אויך ענגלאנד דארף אויף דיא ערווערבונג קאָנסטאנטינאָפעלס ניכט רעכנען. דיא טירקייא זעלבסט דארף עבענפאַללס אויף דען קינפטיגען בעזיטץ קאָנסטאנטינאָפעלס ניכט רעכנען, דא יא אויך זיא נאָך אימטער איינע אייראָפעאישע גראָססמאכט איזט! ווער אין אללער וועלט זאָלל דענן אין קאָנסטאנטינאָפעל הערדשען! האָפפענטליך ווירד גאָרטשאקאָף, דער אללע טירקען אויס אייראָפא טרייבען וויל, ניכט דען בעשלוס געפאַסט האבען, אויך קאָנסטאנטינאָפעל נאך אזיען אָדער אפריקא היניבער צו שליידערן. אין זאָלכעם ציבער-שטיקכען פערמאג גאָרטשאקאָף אויך מיט מילליאָנען פאָן סאָלדאטען ניכט אויסצופיהרען. דיעזע דונקעלהייט דעס גאָרטשאקאָפ'שען אויסשפרוכס האט דענן אויך אין ענגלאנד אונטער אללען פערנינפטיגען פאָליטיקערן איינע גראָססע איפרעגונג הערפאָרגערופען. מאן דענקט זיך: נאכדעם קיינע אייראָפעאישע גראָססמאכט אויף קאָנסטאנטינאָפעל דיא האנד לעגען דארף; נאכדעם מאן פערנער קאָנסטאנטינאָפעל ניכט גאנץ איינפאך אויס אייראָפא הינויסווערפען קאנן; זאָ געהט גאָרטשאקאָף געוויס מיט דעם געהיימען פלאנע אום, איינען רוסישען פרינצען אין קאָנסטאנטינאָפעל אלס הערדשער איינצוזעטצען. שאָן דיעזעס געהיימען פלאנעס וועגען זאָללטען דיא אייראָפעאישען גראָססמעכטע געגען רוסלאנד לאָזציעהען. דאָך איין שפריכוואָרט זאגט: „וועגן צווייא זיך שלאגען, פרייעט זיך דער דריטטע!" נון, אין ענגלאנד ווירד אונטער דען פארטייען זעלבסט געקעמפפט, דא איין טהייל פיר, איין טהייל הינגעגען געגען רוסלאנד איזט. דאסזעלבע איזט אין עסטערייך-אונגארן דער פאַלל. אין דען האָפקרייזען איזט מאן פיר, אים מיניסטעריאום דעס אייסערן יעדאָך געגען רוסלאנד. וועהרענד אלזאָ דיא פארטייען אין ענגלאנד אונד אין עסטערייך-אונגארן איינאנדער בעקעמפפען, ריקט רוסלאנד אימטער טיעפער אין דאס הערץ דער טירקייא פאָר. ווירד רוסלאנד איינמאל מיט זיינער ארמעע אין קאָנסטאנטינאָפעל זיין, דאנן ווירד מאן עס שווער ווידער הינויסטרייבען קאָננען!

* (דער רויב-מאָרד אין האָססו-אָססו.) עס ווירד היעריבער געשריעבען: דיא גאנצע בעפאָלקערונג דעס קאָקעלבורגער קאָמיטאטעס בעפינדעט זיך אין איינער פיעבערהאפטען איפרעגונג. אללעס פירכטעט איינען פלאָטצליכען איבערפאַלל. אין דער נאכט פאָם 23. אויף דען 24. יוני וואר דיא רייבער-באנדע אין דיטשאָ-סט'-מארטאָן; זיא קאמען צו איינעם בויער, דען זיא נאָטהיגטען, איהנען דיא רייכסטען אונד פאָרנעהמסטען הייזער צו צייגען. אים טאָדעס-אנגסט וואר דער בויער געצוואונגען, דיעזעם בעפעהלע צו געהאָרכען. דיא רייבער ענטפערנטען זיך דאנן אים דעם אָרטע מיט דען וואָרטען: „ויר קאָממען צור רעכטען צייט ווידער!" דער בויער צייגטע דעם מאָרגענס דען פאָרפאַלל דער בעהאָרדע אן. דער וויצע-געשפאן בעווירקטע דאהער, דאס דיטשאָ-סט'-מארטאָן איינע מיליטערישע בעזאטצונג ערהיעלט. אויך 60 בירגער זינד אלס וואכ-מאננשאַפט אייפגעשטעללט. דיא רייבער קאמען ביזהער ניכט, אלליין אים גאנצען אָרטע הערדשט איין גרענצענלאָזער שרעקען.

* (רוסישע ווירטהשאפט אין רומעניען.) איינעם וויענער בלאטטע ווירד אים בוקארעסט פאָלגענדעס געשריעבען: „זייט דעם איינריקען דער רוסישען סאָלדאטען בעפינדען זיך אם ענדע יעדעס דאָרפעס 3—4 האָהע גאלגען. איבערדיעס מוסטען ניכט בלאָס עסטערייך-אונגארישע בירגער, זאָנדערן אויך דיא סערבען דען רומענישען באָדען פערלאססען, וויל דיא רוססען יעדען, דער ניכט רוססע אָדער רומענע איזט, אלס „שפיאָן" בעטראכטען. מיטטוואָך אם 21.טען דיעזעס זינד צווישען ביקארעסט אונד פלאָיעשטי 17 מענשען געפאנגען אונד ערשאָססען וואָרדען, וויל מאן זיא אלס „שפיאָנע" בעטראכטעטע. אונטער דיעזען בעפאנדען זיך אויך 5 יודען." — איבעראלל מיססען פאָר אללעם דיא אונגליקליכען יודען הערהאלטען. רומעניען איזט יודען-פיינדליך, רוסלאנד איזט יודען-פיינדליך. נון זינד דיא רוססען מיט דען רומענען פעראיינט. דא לאָסט זיך דאָך פיר דיא ארמען יודען קיים עטוואס גוטעס ערוואַרטען.

* (רוסישע גרויזאמקייטען צור זעע.) אוים קאָנסטאנטינאָפעל ווירד פאָם 27-טען דיעזעס טעלעגראפירט: „אם 20-טען יוני האט איין רוסישעס שיפף אינס שווארצע מעער אונד איבערפיעל דאָרט איין האנדעלס-שיפף, וועלכעס מיט איינער טירקישען פאהנע פערזעהען וואר. אן דעמזעלבען טאגע גריפף איין רוסישעס טאָרפעדאָ-שיפף דרייא טירקישע האנדעלס-שיפפע אן אונד שפרענגטע דיעזעלבען אין דיא לופט, וואָבייא זעממטליכע וואארען נעבסט דער מאננשאַפט אונד דען שיפפס-קאפיטענען אומס לעבען געקאָממען." — דיעזע ארט דער קריעגס-פיהרונג קאָננטע מאן ביזהער האָכסטענס בייא זעע-רייבערן הערען. יעדע מאכט האט אין קריעגס-צייטען וואָהל דאס רעכט, זעלבסט האנדעלס-שיפפע, וועלכע אונטער דער פאהנע דעס געגנערס שטעהט, אייפצוהאלטען. דא מוס אבער דיא מאננשאַפט פערשאָנט בלייבען.

☞ דיא נייא-איינטרעטענדען פרענומעראנטען ערהאלטען אויף פערלאנגען דיא קארטע פאָם קריעגס-שוי-א-פלאטצע אונד דען אנפאנג דעס ראָמאנס אומזאָנסט צוגעשיקט. דיא קארטע פאָם אזיאטישען קריעגס-שויפלאטצע ערשיינט אנפאנגס יולי.

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

ווייצען פער סעפטעמבער 10.40—10.45 גול.

קוקורוץ פער יולי 6.55—6.65 גולדען.

האפער פער סעפטעמבער 6.68—6.78 גול.

רעפס (קאָהל) פער אויגוסט 16—16$^{3}/_{8}$ גול.

באנאטער פער אויגוסט 15$^{4}/_{8}$—15$^{6}/_{8}$ גול.

פעסטער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם געסטריגען היער שטאטטגעפונדענען שלאכטפיעהמארקטע בעטרוג 843 שטיק אָכסען, מילך-קיהע 464 שטיק. פרייזע פיר אָכסען 52—56 פל., פיר קיהע 49—52 פל., פיר ביפפעל 46—47 פל., פער 100 קילאָ שלאכט-געוויכט, זאמט פערצעהרונגס-שטייער.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 27-טען יוני 1877.

ברינן 23 63 10 51 22

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	טהייס	74.6	10.85—11.05
"	"	75.5	11.45—11.55
"	"	76.4	11.85—12.—
"	"	77.3	12.25—12.55
"	"	78.3	12.55—12.65
"	"	79.2	—.——.—
"	"	80.1	—.——.—
"	פעסטער באָדען	74.6	10.10—10.30
"	"	75.5	10.70—10.80
"	"	76.4	11.10—11.25
"	"	77.3	11.50—11.60
"	"	78.3	11.70—11.80
"	"	79.2	—.——.—
"	"	80.1	—.——.—
"	ווייססענבורגער	74.6	10.90—11.10
"	"	75.5	11.50—11.60
"	"	76.4	11.90—12.05
"	"	77.3	12.30—12.40
"	"	78.3	12.60—12.70
"	"	79.2	—.——.—

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	9.55—9.25
נערסטע מאַלץ	62	—.——.—
נערסטע פוטטער	62	—.——.—
האפער	41	6.80—6.65
קוקורוץ באנאטער		6.85—6.75
אנדערער	73	6.70—6.50
הירזע		5.75—5.25

טערמין-פרייזע		פער 100 קילאָגר.
ווייצען	פער סעפטעמבער	10.40
"	פריהיאהר	—.—
קארן	"	—.—
קוקורוץ	"	6.55—
נערסטע	"	—.—
האפער	סעפטעמבער	6.68—
"	"	—.—
רעפס	"	16.—

באללען-מעהל

	פל. קר.
נומער 0	25.—
" 1	24.—
" 2	23.—
" 3	21.75
" 4	20.75
" 5	19.—
" 6	18.—
" 7	16.—
" 8	15.40
" 8½	14.60
שפיריטוס: אלטע פעסטער פאבריקטע	33.—
נייע "	31.—

קורז-טאבעללע פאָם 28. יוני

געלד-קורזע

	פל.	קר.
ווילבער-אגיא	110	35
דוקאטען	5	95
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	10	05
נאפאלעאָנדאָר	10	05
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	61	80
20 מארקשטיק	12	33
פאפיער רובעל	1	34

לאָזע.

	פל.	קר.
1839-ער ראָטשילד-לאָזע גאנצע	315	—
דעססא " פינפטעל	315	—
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	109	50
1860-ער " " גאנצע	111	80
דעססא " פינפטעל	119	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	130	75
דעססא " 50	130	50
קאמא רעגולירונגס	21	50
טירקען-לאָזע	12	30
קרעדיט-לאָזע	163	50
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29	50
דאָנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאָזע	94	75
אינסבריקער לאָזע	17	75
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	12	—
קראָקויער " " 20	14	75
אפנער " " 40	27	50
פאלפי " " 40	28	50
רודאָלפס-לאָזע " 10	13	50
סאלם-לאָזע " 40	39	75

לאָזע.

	פל.	קר.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	15	75
סט. גענאָיס " 40	28	75
סטאנישלויער " 20	19	—
פעסטער " 100	120	—
דעססא " 50	60	—
וואלדשטיין " 20	22	50
ווינדישגרעטץ " 20	24	75
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	72	50
דעססא צו 50 גולדען	72	—
וויענער לאָזע	93	—

ווערטה-פאפיערע.

	פל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	73	75
טעמעשוואר-באנאטער	72	75
זיעבענבירגישע	72	75
גאליציש	84	40
בוקאווינער	82	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	98	50
ווייןצעהענט-אבלעזונגס-אבליגאציאָנען	74	25
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	91	—
דער אונגארישען היפאָטהעקען באנק צו 5 איינהאלב פראָצענט	79	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראָצענט	—	—
דעססא צו 6 פראָצענט	—	—
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	88	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

גרויענהאַפֿטען רויב-איבערפֿאַללעס מיט דיא פֿרויא
דער גרונדהערדרשאַפֿט ציממארא בעצייכנעט ווער-
דען, וועלכע דער בערוישטען אונד רויבזיכטיגען
מעננע ציריעף: „האָרט דאָך, איהר העלדענמיט-
היגען מעננער! דיא רעגיערונג האט עס אנבעפֿאָה-
לען, דאס איהר דיא יודען בערויבען אונד טאָד-
טען זאָללט! אויף מיינע פֿעראנטוואָרטונג קאָננט
איהר אללעס ווערטהפֿאָללע מיטנעהמען אונד
אללעס איבריגע פֿערניכטען, דאמיט נור דיא פֿער-
פֿליכטען יודען ניכטס מעהר בעזיטצען מאָגען!" —
אונד דיעזע פֿרויא מיט דעם הערצען איינעס טי-
גערס רייצטע ניכט בלאָס דיא בעזאָפֿפֿענע מעננע
צום רויבען אונד פֿלינדערן אויף, זאָנדערן פֿער-
שמעהטע עס ניכט, אן דעם יודען-רויבע איך
זעלבסט טהיילצונעהמען. דיא ווערטה-פֿאָללסטען
גאָלד- אונד זילבער-געגענשטענדע, שמוק, פער-
לען או׳ ז׳ וו׳ וואורדען נעמליך צום וואגען דיעזער
גוטס-פֿרויא געבראכט, וועלכע דיאזעלבען אין
עמפפֿאנג נאהם. וויא עס זיך אוים דער אונטערזו-
כונג פֿערנער הערויסשטעללט, האטטע דיעזע
פֿליכווירדיגע פֿרויא איינען נאָך געפֿעהרליכערן פלאן
געגען דיא יודען געפֿאסט, דער אבער גליקליכער-
ווייזע ניכט צור אויספֿיהרונג געלאנגען קאָננטע. —
איהרע אבזיכט גינג נעמליך דאהין, ביז צום איינ-
בריכע דער נאכט דאס פֿלינדערן פֿאָרטזעטצען,
דאנן אבער דען גאנצען אָרט אן מעהרערען עהען
אין בראנד שטעקען צו לאססען. זיא האָפֿפֿטע
נעמליך, דאס אין פֿאָלגע דיעזעס בראנדעס אללעס
אויף דיא שטראססע זיך רעטטען ווערדע, וואָ מאן
איס אללגעמיינען געווירע זעממטליכע יודען,
אָהנע ווידערשטאנד, ניעדערשלאכטען קאָננען
ווערדע. בעפֿאָר יעדאָך דיעזער „שווארצע פלאן"
צור אויספֿיהרונג געלאנגען קאָננטע, זערשיען דער
בירגערמייסטער מיט פאָליציי-לייטען אויף דעם
שויפלאטצע דער גרויענהאַפֿטען פלינדערונג אונד
בערויבונג, אונד ליעס דיא פֿאָלקס-מעננע אויסאיי-
נאנדער יאגען. פֿאָן דען גערויבטען געגענשטענדען
איזט ביזהער קוים דער הונדערטסטע טהייל וויע-
דער אייפֿגעבראכט וואָרדען. עס איזט אויך וועניג
האָפֿפֿנונג פֿאָרהאנדען, דאס דיא יודען ווידער אייך
נור איינען טהייל דער איהנען גערויבטען געגענ-
שטענדע צוריקערהאלטען ווערדען. דיא רייבער
האבען נעמליך אללע יענע געריבטען זאכען, דיא
זיא ניכט לייכט מיט זיך פֿאָרט-טראגען קאָנטען,
צערשפליטטערט אונד אין דיא ברוננען געוואָרפֿען.
פֿאסט אללע בעשעדיגטען, אונטער דענען פֿיעלע
פֿיהער איינען בעדייטענדען רייכטהום בעזאסען,
זינד צו „בעטטלערן" העראבגעזונקען. וויא וועניג
דיעזען אונגליקליכען מיט דער בעשטראפֿונג
דער פֿערברעכער געהאָלפֿען זיין ווירד, דירפֿטע
וואָהל יעדער איינזעהען. אלזאָ: אויך אים רייבע
אונטערשיידען זיך דיא רומענען פֿאָן געוואָהנליכען
רייבערן. זעלבסט דיא פֿערריפֿענסטען רייבער
בעגעהען נור אים „איינגענניטיך" איין פֿערברעכען,
אינדעם זיא זיך דאס פֿערמאָגען אנדערער אייף
געוואַלטזאמע ווייזע אנאייגנען וואָללען. דיעזע לאס-
סען אבער נאטירליך זאָלכע געגענשטענדע אונ-
בעריהרט, וועלכע פֿיר זיא „קיינען ווערטה" האבען.
אנדערס יעדאָך דיא רומענען. דיעזע בעגניגען זיך
ניכט דאמיט, דיא ווערטהפֿאָללען געגענשטענדע
צו רייבען, זאָנדערן זוכען אויך דיא איבריגען גע-
געגשטענדע צו „פֿערניכטען", דאמיט נור דער
בערייבטע איינען נאָך גראָסערן שאדען ערליידע.
צו איינעם זאָלכען פֿערברעכען זינד עבען נור רו-
מענען אָדער רוססען פֿעהיג. ביא איהרען רייבע-
רייען פֿאססען זיא ניכט בלאָס דען „איינענען ניטצען"
אינס אויגע, זאָנדערן וואָללען עבען דיא „שעדיגונג
אנדערער" בעצוועקען. אונד דיעזע לייטע וואָללען
אים היינטיגען אייראָפּא איינע ראָללע שפּיעלען!

*) (איבער דען יודען-מאָרד
אין האָססו-אסי) ברינגען דיא צייטונ-
גען דיא פֿערשיעדענסטען נאכריכטען. זאָ ברינגט
„עבערעיש" איינע מיטטהיילונג, דאס דער אנ-
פֿיהרער דער רייבער-באנדע אם 25-טען יוני גע-
פֿאנגען אונד דעם געריכטע אויסגעליעפֿערט וואור-
דע. דערזעלבע זאָלל ניעמאנד אנדערער זיין, אלס
דער לייבליכע שוואגער דעם ערמאָרדעטען קלער-
מאנן. וויא עס זיך הערויסשטעללט, האט דער-
זעלבע בערייטס מעהרערע מענשען-מאָרדע פֿער-
איבט, וואוסטע אבער ביזהער דיא זאכע זאָ גע-
שיקט אנצושטעללען, דאס אויף איהן נאָך ניע איין
פֿערדאכט פֿיעל. — אים געגענזאטצע צו דיעזער
קוים גלויבווירדיגען מעלדונג בעריכטעט יעדאָך
דאס זיעבענבירגישע בלאטט „ערדעלי היראדאָ",
דאס פֿערגאנגענען דיענסטאג 30 מאנן מיליטער
צור פֿערפֿאָלגונג דער רייבער אים הערמאנג-
שטאדט ענטזענדעט וואורדען. אויך אים מאראָש-
וואשארהעלי צאָגען 60 מאנן סאָלדאטען, מיט איינעם
מאיאָר אן דער שפּיטצע, אויס, אים דיא רייבער-
באנדע אייפֿצוגרייפֿען. — דא איזט עס דאך קלאר,
דאס דיא גאנצע געשיכטע, אלס ווערע בריך קלער-
מאנן פֿאָן איינעם פֿערוואנדטען אָדער זאָגאר פֿאָן
איינעם שוואגער ערמאָרדעט וואָרדען, איינע לינגע
זייא. דיעזע ווירד וואהרשיינליך פֿאָן דען רייבערן
זעלבסט צו דעם צוועקע אויסגעשפּרענגט, אים דיא
אויפֿמערקזאמקייט דעם געריכטעס פֿאָן זיך זעלבסט
אבצולענקען. וויר האבענס גלייך געזאגט, דאס
איין יודע איינעם זאָלכען מאָרד-איבערפֿאַללעס
קוים פֿעהיג זיין דירפֿטע.

*) (וויא מאן רעליגיאָן ניכט
אונטערריכטען זאָלל!) אים בער-
לין ווירד בעריכטעט: דער פרעדיגער אם היעזי-
גען רעפֿאָרם-טעמפעל, העררדר' ריטטער, איזט
צום רעליגיאָנס-לעהרער אן איינער האָהערן שולע
ערנאננט וואָרדען. ער אונטערריכטעטע דאס ערס-
טע מאל אן איינעם זאמסטאגע. דא ער דיא שי-
לער נאָך ניכט קאננטע, זאָ נאהם ער איין נאָטיצ-
ביכליין הערפֿאָר אונד צייכנעטע פֿאָר אללעס דיא
נאמען דיעזער שילער איין, וואָרויף ער ערסט דען
רעליגיאָנס-פֿאָרטראג בעגאנן. מערקווירדיג איזט
עס, דאס איין גראָסער טהייל דער שילער דיעזען
זייבערן רעליגיאָנס-לעהרער זאָפֿאָרט פֿערליעס.
אין דער טהאט קאנן עס ביא דיעזען רעפֿאָרם-
פּרעדיגערן נאָך זאָ וויט קאָממען, דאס זיא דאס
„לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"
עבען אם זאמסטאג מיט דער „ציגאררע אים מונ-
דע" פֿאָרטראגען ווערדען. איין אנדערער דירפֿטע
דאס „ואת החזיר לא תאכלו" מיט איינעם שטיק
שפּעק אים מונדע אונטעררייכטען. וואהרליך, זאָל-
כע רעליגיאָנס-לעהרער צייגען נור, וויא מאן רע-
ליגיאָן ניכט אונטעררייכטען זאָלל!

טעלעגראַפֿישע דעפּעשען.

הייטע פֿריה זינד היער פֿאָלגענדע דעפּע-
שען איינגעטראָפֿפֿען:

דיא טירקען דירפֿטען אים בעסטען פֿאַללע
ביז צו דען ערסטען טאגען דעם יולי 70,000 מאנן
ביא סיסטאָווא פֿעראייניגען קאָננען, וועהרענד דיא
רוססען ביז צו דעם צייטפּונקטע 120,000 מאנן דא-
זעלבסט אייפֿגעשטעללט האבען קאָננטען. היערויס
געהט הערפֿאָר, דאס איינע הויפּט-שלאכט אין בול-
גאריען וועגען דער שוועכע דער טירקען קוים צו
ערוואַרטען שטעהט.

ווין 1-טען יולי. דיא טירקישען טרופּ-
פּען פֿליכטעטען אים וועסט-בולגאריען נאָך טיר-
נאָווא אונד סאָפֿיא; ביא לעטצטערעם אָרטע ווירד
צום שוטצע דעם באלקאן-איבערגאנגעס איינע
ארמעע אייפֿגעשטעללט.

ווין 1-טען יולי. איינע דעפּעשע אויס
בעלגראד מעלדעט: וועגען אנגעבליכער אנהיי-
פֿונג טירקישער סאָלדאטען אן דער סערבישען
גרענצע שטעללט סערביען איינע בעאָבאכטונגס-
ארמעע אן דער דרינא אונד דעם איזאר אויף.
(דא זיעהט מאן אלזאָ, דאס סערביען שאָן יעטצט
איינע „אויסרעדע" געפֿונדען, אום אין דען קריעג
איינטרעטען צו קאָננען. פֿרייליך לעגט מאן דער
קריעגס-ארמעע דען נאמען „בעאָבאכטונגס-
ארמעע" ביא. היעדורך ווירד זיך יעדאָך איבער
דיא אבזיכטען סערביענס ניעמאנד טייי-
שען לאססען.)

פֿינפֿטעס קאפּיטעל. — דיא היילונג.

אלס ר' גרשום אין דאס קראנקענצימער דער פּרינ-
צעססין טראט, פֿאנד ער דיעזע דעם טאָדע נאהע: איהרע
אויגען בליקטען מאטט אונד טהיילנאהמלאָז; איהר פּולז-
שלאג גינג זאָ לייזע, דאס ער קוים פֿיהלבאר וואר. ראטה-
לאָז שטאנד דער ארצט אם קראנקענבעטטע. דא אָרדנעטע
ער אן, דאס מאן איהן אלליין לאססע מיט דער קראנקען.
אלס אללע אנוועזענדען דאס צימער פֿערלאססען האטטען,
ווארף זיך ר' גרשום צור ערדע ניעדער אונד בעטעטע
צו גאָטט. —

„העדר, מיין גאָטט! (ריעף ער, וועהרענד הייסע
טהרענען זיינען אויגען ענטשטראָמטען) הילף מיר אונד
זייא מיר גנעדיג. דוא, מיין גאָטט, דער דוא דיא געהיימס-
טען געדאנקען דער מענשען קעננסט, דוא ווייסט עס, אונד
אָפֿפֿענבאר איזט עס פֿאָר דיינעם היילינגען טהראָנע, דאס
איך ניכט אום מיינעטוויללען, ניכט אום געלד אונד גוט צו
ערווערבען, ניכט אום רוהם אונד עהרע צו ערלאנגען, עס
איבערנאָממען האבע, דאס אונמאָגליכע מאָגליך צו מאכען.
אך, איך האבע עס נור געטהאן, אום מיין פֿאָלק צו ערעט-
טען פֿאָן פֿערבאננונג אונד טאָד. אללמעכטיגער! וואס איזט
ביא דיר אונמאָגליך? דוא, דער דוא לעבען פֿערלייהסט
אללעס לעבענדיגען, דער דוא טאָדטע ערוועקעסט צום לע-
בען, ערהאָרע מיך אונד ערלייכטע מיינען גייסט, דאס איך
דעם לעבען וויעדערגעווינגע דיא שטערבענדע דאָרט! אָ,
טהוע עס אום דיינעס גראָסען נאמענס וויללען, טהוע עס
אום דער קינדער דיינעס פֿאָלקעס וויללען, אום דער ווייג-
לינגע וויללען, דיא ניכט געזינדיגט האבען, אום דער קינ-
דער וויללען, דיא אין דיינער היילינגען לעהרע אונטערריכ-
טעט ווערדען. אל נא, רפא נא לה! גאָטט, איך ביטטע,
היילע, איך ביטטע, היילע זיא!"

ר' גרשום ערהאָב זיך פֿאָן דעם פֿוסבאָדען אונד
טראָקנעטע זיין פֿאָן טהרענען איבערשטראָמטעס געזיכט,
יעטצט שויטע ער דיא קראנקע אן — אונד זיעהע, דער
שלאָפֿפֿע, שטאררע, פֿערשטאנדלאָזע אויסדרוק איהרעס
אויגעס וואר אנדערס געוואָרדען; עס לייכטעטע וויעדער
פֿערשטענדניס אויס דען אויגען, אונד עס וואר איינע בע-
דייטענדע בעססערונג איינגעטרעטען.

ר' גרשום ליעס דאנן דער קראנקען איינע קרעפֿטיגע
זופּפּע געבען, דיא קראנקע שליעף ווידער איין, אונד
אלס זיא נאָך מיטטערנאכט ערוואכטע, דא וואר זיא גאנץ
אויסער געפֿאהר.

„וואָ בין איך?" (ריעף זיא.)

„איהר זייד פֿאָן איינעם באָזען טרוימע ערוואכט!"
(אנטוואָרטעטע דער ארצט.)

„אונד ווער זייד איהר?"

„איך בין אייער ארצט, דער אייך אונטער גאָטטלי-
כעם ביישטאנדע דעם לעבען אונד דער געזונדהייט וויע-
דערגעגעבען ווירד. יעטצט אבער נעהמעט דיעזע זופּפּע, זיא
ווירד אייך קרעפֿטיגען!"

דיא פּרינצעססין ליעס זיך דיא זופּפּע געבען אונד
שליעף דאנן אויפֿס נייע איין.

אויך ר' גרשום לעגטע זיך אויף איינען דיוואן, אום
צו שלאָפֿען, נאכדעם ער איינער ריענערין בעפֿאָהלען האטטע,
אם קראנקען-בעטטע צו וואכען.

אם אנדערען מאָרגען פֿריה ערשיען דיא מוטטער דער
קראנקען, אום נאָך דער געליעבטען טאָכטער צו זעהען.
דיעזע ערקאננטע זיא. צום ערסטען מאלע נאָך פֿיעלען
וואָכען. —

„מיינע מוטטער! (שפּראך זיא), איך בין וואָהל ווער
קראנק געוועזען?"

דיא מוטטער פֿינג אן צו ווינען, אונד ר' גרשום באט
זיא, דאס צימער צו פֿערלאססען, איבערהויפּט יעדע
ערשיטטערונג אונד אויפֿרעגונג פֿאָן דער קראנקען פֿערן צו
האלטען. —

שנעלל פֿערברייטעטע זיך דיא נאכריכט פֿאָן דער
וויעדערגענעזונג דער פּרינצעססין אים גאנצען פּאלאסט.
דיא ביידען קאיזערליכען ברידער באזיל אונד קאָנסטאנ-
טין קאמען, אום דיא קראנקע צו זעהען אונד זיך פֿאָן דער
בעססערונג איהרעס צושטאנדעס צו איבערצייגען; אללליין
ר' גרשום באט זיא, דאס קראנקענצימער נאָך ניכט צו
בעטרעטען. —

נאָך אכט טאגען דורפֿטע דיא פּרינצעססין דאס בעטט
פֿערלאססען. יעטצט ערסט געשטאטטעטע דער ווייזע ארצט
דען עלטערן, דער שוועסטער אונד דעם קאיזערליכען
אָנקעל, דיא דעם לעבען וויעדערגעוואָננענע פּרינצעססין
צו אומארמען.

נאָך אכט טאגע בליעב ר' גרשום אים פּאלאסטע.
דאנן ערקלערטע ער, דאס דיא פּרינצעססין קיינעס ארצטעס
מעהר בעדירפֿע.

עהע ר' גרשום דען פּאלאסט פֿערליעס, וואורדע איהם
דער בעפֿעהל, פֿאָר קאיזער באזיל צו ערשיינען. —

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

מיט גראָסער בעגלייטונג דאָרט איינגעטראָפֿפֿען. דיעזעלבען ווערדען אים פֿעראיינע מיט דאָן קארלאָס אויס שפּאניען דעם איבערגאנג דער רומענישען ארמעע אָן דער טימאָק־מינדונג בייוואָהנען.“ מיט סערביען האָלט עס עבען נאָך ניכט זאָ ווייט. דאָך ווירד אויס בעלגראד פֿאָם 30־טען יוני געמעלדעט: פֿירסט מילאן בעזיכטיגטע הייטע איין סערבישעס לאגער פֿאָן 6000 מאנן אונד רייזטע זאָדאנן נאָך קראגו־יעוואטין אב, וואָ דער לאנדטאג זיינע זיטצונגען האָלט. דאס קאנן דאָך נור בעדייטען, דאס פֿירסט מילאן פֿאָם לאנדטאגע געלד פֿיר דיא טהיילנאהמע אם קריעגע פֿאָדערן וויל. איבערדיעס וואורדע דעם לאנדטאגע בערייטס אנגעקינדיגט, דאס ער אים פֿאללע דער ניכט־בעוויללינונג דער געפֿאָדערטען קריעגס־קאָסטען, זאָפֿאָרט „אויפֿגעלאָזט“ ווערדען ווירדע.“ — אונטער זאָלכען פֿערהעלטניססען נון קאָננטע דיא רעטטונג דער טירקייא אללערדינגס נור דורך איין „וואונדער“ ערפֿאָלגען.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איינע גאנצע פֿאמיליע צום יודענטהומע צוריקגעקעהרט.) אויס נעוו־יאָרק ווירד פֿאָלגענדעס געמעלדעט: „פֿאָר קורצעם לאנגטע היער איינע רוסישע פֿאמיליע אָן, דיא אויס איינעם מאננע, איינער פֿרויא אונד איהרען 5 קינדערן בעשטעהט. דער מאנן איזט נאָך אלס קינד אין רוסלאנד געוואלטזאם געטויפֿט אונד פֿיר דען מיליטערישען דיענסט ערצאָגען וואָרדען. אלס סאָלדאט וואורדע ער מיט איינעם יודישען מעדכען בעקאננט, וועלכעס ער אויך הייראטעטע, נאכדעם אויך דיעזעס זיך טויפֿען ליעס. נון גינגען אויס דיעזער עהע 5 קינדער הערפֿאָר, וועלכע אללע אלס כריסטען ערצאָגען וואורדען. יעטצט עבען האט דער מאנן זיינע דיענסט־יאהרע בעענדעט. נאָך דער ענטלאססונג אויס דעם מיליטער פֿאסטע ער דען ענטשלוס, זאממט פֿאמיליע צום יודענטהומע צוריקצוקעהרען. דא דיעס אין רוסלאנד ניכט געשטאטטעט איזט, רייזטע ער נאָך אמעריקא, וואָ ער דיעזער טאגע מיט זיינער פֿרויא פֿאָן איינעם ראבבינער נייערדינגס געטרויט וואורדע דורך חופּה וקדושין. גלייכצייטיג וואורדע אָן דעם בערייטס 15־יעהריגען זאָהנע דיא בעשניידונג פֿאָרגענאָממען. ריהרענד וואר עס, דאס דער פֿאטער זעלבסט דעם זאָהנע אויס איינער רוסישען איבערזעטצונג דער תורה דאס געבאָט וועגען דער בעשניידונג פֿאָרלאז, אונד דאנן אָן איהן דיא פֿראגע ריכטעטע: אָב ער זיך דיעזער שמערצליכען האנדלונג אונטערציעהען וואָללע. דאָך דער יונגע קנאבע ערווידערטע: „פֿיר דאס הייליגע גאָטטעס־געבאָט וויל איך צו יעדער צייט בלוט אונד לעבען היngעבען!“ דער 15־יעהריגע קנאבע אונטערצאָג זיך דער בעשניידונגס־אָפּעראציאָן, אָהנע אויך נור איין געפֿיהל דעם שמערצעס צו פֿערראטהען, וואָראויף אויך דיא צווייא יינגערען ברידער אין גלייכערווייזע בעשניטטען וואורדען. — דא זיעהט מאן, דאס דעם יודענטהומע זעלטען אויך נור איינע זעעלע פֿערלאָרען געהט. וואס אלס יודע געבאָרען, מוס אויך יודע בלייבען!

* (וויא פֿיעלע יודען צאָהלט בערייטס אמעריקא?) אין נעוו־יאָרק היעלטען מעהרער אבגעזאנדטען דער אמעריקאנישען איזראעליטען זאָעבען איינע פֿערזאממלונג אב, אין וועלכער אויך איבער דיא אנצאהל דער געגענווערטיג אין אמעריקא וואָהנענדען יודען איין בעריכט ערשטאטטעט וואורדע. אין דיעזעם בעריכטע הייסט עס אונטער אנדערעם: „אין זעממטליכען שטאאטען נאָרד־אמעריקא'ס וואָהנען 250000 יודען, וואָפֿאָן 60000 אויף נעוו־יאָרק קאָממען. דיא צאהל דער יודישען געמיינדען בעטראָגט 1341, וועלכע איין געמיינדע־פֿערמאָגען פֿאָן 5,897,400 דאָללארס בעזיטצען. עס בעשטעהען אין אמעריקא פֿערנער 14 יודישע שפּיטעלער, 4 יודישע פֿריימיירער־געזעללשאפֿטען אונד 15 יודישע צייטונגען. לעטצטערער פּונקט איזט האָכסט אינטערעססאנט. אין אונגארן אללײן וואָהנען 500000 יודען; אין זעממטליכען אמעריקאנישען שטאאטען הינגעגען בלאָס דיא העלפֿטע דיעזע צאהל, נעמליך 250000 יודען. אונד דיעזע קאָננען 15 יודישע צייטונגען אויסהאלטען! דא מוס עס נאר אייפֿריגע לעזער געבען!

* (געוויססענס־צוואנג אין פֿראנקרייך.) אויס דער פֿראנצאָזישען שטאדט מאָנטפּעללייה ווירד זאָעבען פֿאָלגענדעס בעריכטעט: היער ליעגען צווייא רעגימענטער. איינעס בעשטעהט אויס פֿאסט לויטער קאטהאָלישען, דאס אנדערע אויס פּראָטעסטאנטישען אונד יודישען סאָלדאטען. נון וואורדע פֿאָר קורצעם אלס בעגלייטונג בייא איינער קאטהאָלישען „פּראָצעססיאָן“ עבען יענעס רעגימענט קאָממאנדירט, וועלכעס צום גראָססטען טהיילע אויס פּראָטעסטאנטען אונד יודען בעשטעהט. זאָ קאם עס, דאס דיא ערוועהנטען סאָלדאטען אנגעסליך דיעזער פּראָצעססיאָן פֿאָר „קאטהאָלישען הייליגען־בילדערן“ זיך ניעדערקניען מוסטען. וויא עס שיינט וואורדע עס היעבייא געראדע אויף איינען געוויססענס־צוואנג אבגעזעהען; דא מאן יא זאָנסט געוויס יענעס רעגימענט אלס בעגלייטונג דער פּראָצעססיאָן קאָממאנדירט העטטע, וועלכעס צום גראָססטען טהיילע אויס קאטהאָלישען סאָלדאטען בעשטעהט. דא זיעהט מאן, וועלכע אונגעהייערע מאכט דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט אין פֿראנקרייך בעזיטצט, דאס זעלבסט דיא ארמעע־קאָממאנדאנטען פֿאָן איהרעם גייסטע „אנגעשטעקט“ זינד, אונד ניכטס איילינגערעס צו טהון האבען, אלס דען פּראָטעסטאנטישען אונד יודישען סאָלדאטען איינען געוויססענס־צוואנג אויפֿצונאָטהיגען. נון דענקע מאן זיך, וויא עס אין פֿראנקרייך אויסזעהען ווירדע, ווענן מאק־מאהאָן אונד זיינע ריקשריטטס־רעגיערונג מיט דער קאטהאָלישען גייסטליכקייט ווירקליך האנד אין האנד געהען זאָללטע!

* (דער שמעהליכע זעעלענשאכער אין פֿראנקרייך.) וויא אויס פּאריז בעריכטעט ווירד, איזט איינע יודין דאָרט צו צווייא יאהרען געפֿענגניס פֿעראורטהיילט וואָרדען. זיא האטטע מיט זיך איין דרייא־יעהריגעס מעדכען, דאס אָן דער „ברייגע“ ערקראנקטע. דאס קינד וואורדע אין דאס שפּיטאל דער „בארמהערציגען שוועסטערן“ געבראכט, וואָ עס אויך שטארב. פֿאָר דעם טאָדע דעם קינדעס וואוסטען יעדאָך דיעזע „פֿראָממען שוועסטערן“ דיא געדריקטע מוטטער דורך געלד־געשענכע צו בעוועגען, דאס זיא אין דיא טויפֿע איהרעס קינדעס איינוויללינגע. אלזאָ: אין דעם געבילדעטען פֿראנקרייך ווירד איין זאָלך שמעהליכער זעעלען־שאכער געטריעבען! דא זיעהט מאן ווידער, וויא זעהר איבעראלל אין פֿראנקרייך דער גייסט דער קאטהאָלישען גייסטליכקייט דיא אָבערהאנד האט!

* (איבער דיא יודען־פֿערפֿאָלגונג אין דאָראָבאנג.) דיא בערייטס אם 3־טען יוני שטאטטגעפֿונדען, איזט אויך פֿאָם עסטעררייך־אונגארישען קאָנזול אין יאססי איינע אונטערזוכונג איינגעלייטעט וואָרדען. דער בעריכט דעם ערוועהנטען קאָנזולס לויטעט וויא פֿאָלגט: „אים אָרטע דאָראָבאני בעפֿינדען זיך אים גאנצען 200 הייזער. פֿאָן דיעזען געהאָרטען 159 יודישען אייגענטהימערן, דיא צום גראָססטען טהיילע עסטעררייך־אונגארישע אונטערטהאנען זינד. אללע דיעזע 159 הייזער וואורדען אויסגעפּלינדערט אונד אויסגערויבט. איבערדיעס וואורדען 68 פּערזאָנען אָהנע אונטערשיעד דעם אלטערס אונד דעם געשלעכטעס אין דער אונערהאָרטעסטען ווייזע מיסהאנדעלט, דיא נאָך דעם שפּיטאלע אין דאָראָהאָי געפֿיהרט ווערדען מוסטען. מעהרערע זינד איינצווישען אין פֿאָלגע דער שווערען מיסהאנדלונגען געשטאָרבען, אנדערע ליעגען אויך הייטע נאָך קראנק דארניעדער. אלס אורהעבערין דיעזעס

פֿאָלליעטאָן.

פֿיעל־ווייבערייא.

(4־טע פֿאָרטזעטצונג.)

„דערזעלבע! (ענטגעגנעטע ראָמאן) ער איזט געלעהרט אונד אין אללען וויססענשאַפֿטען אונד קינסטען ערפֿאהרען, וויא קיין אנדערער מענש. וואס ער אונטערנימט, געלינגט, אונד וואס ער פֿערשפּראָכען, האט ער נאָך אימער געהאלטען.“

„עס ווירד איין צייבערער זיין (ריעף יאָהאנן צאָרניג) דער מיט זינדהאפֿטען, טייפֿלישען קינסטען אייער רייך פֿערזינדיגט. גנעדיגסטער קאיזער! לאסט איהן ניכט קאָממען; היטעט אייך פֿאָר דען קינסטען דעם טייפֿעלס.“

„ערלויבט, העררר מיניסטער! (ענטגעגנעטע ראָמאן) דאס איך אייך היערין ווידערשפּרעכע. דער ראבבי איזט קיין צייבערער; אבער געלעהרט, געשיקט אונד ערפֿאהרען אין אללעם, וואס דער מענשען־גייסט ערפֿאָרשען אונד ערגרינדען קאנן.“

„גוט! (זאגטע דער קאיזער) איך וויל איהן קאָממען לאססען אונד איהם דיא בעהאנדלונג דער פּרינצעססין אנפֿערטרויען. אבער שוואָרען מוס ער צופֿאָר, דאס ער קיינע צייבער־מיטטעל אנוועגדען ווירד, אונד ערקלערט זייא איהם, דאס ער זיין לעבען פֿערלאָרען האבע, ווענן איהם דיא היילונג ניכט געלינגט. געלינגט זיא איהם אבער אויף נאטירליכעם וועגע, דורך דיא מיטטעל זיינער וויססענשאַפֿט, זאָ ווערדע איך איהן קאיזערליך בעלאָהנען. רופֿע איהן, ראָמאן.“

ראָמאן איילטע אין זיינע וואָהנונג, וואָ ראבבי גרשום זיינער וואַרטעטע. ביידע גינגען נאָך דעם קאיזערליכען פּאלאסט.

ר' גרשום פֿערנייגטע זיך טיעף פֿאָר דעם קאיזער; אללײן ער ביינגטע זיין קניע ניכט.

„ווארום (הערשטע איהן דער קאיזער אָן) ביינסט דוא דיין קניע ניכט?“

„איך בין איין יודע, גנעדיגסטער קאיזער; נור פֿאָר דעם גאָטטע דעם הימעלס אונד דער ערדע דירפֿען וויר קניען. אבער גלויבט מיר, וויר פֿערעהרען דיא מאיעסטעט אייערעס טהראָנעס עבענזאָ טיעף אונד אויפֿריכטיג, וויא דיא בעקעננער אנדערער רעליגיאָנען.“

„וויא הייססעסט דוא?“

„גרשום, זאָהן דעם יהודה. היער נעננט מאן מיך דען פֿ ר א נ ק ע ן.“

„שטאממסט דוא אויס פֿראנקרייך?“

„אויס מעטץ, האָהער העררר. דאס אין לאָטהאריען (לאָטהרינגען) ליעגט אונד דעם דייטשען קאיזער אונטערוואָרפֿען איזט.“ (אויך פֿאָר צייטען געהאָרטע מעטץ צו דייטשלאנד.)

„וויא קאָממסט דוא נאָך קאָנסטאנטינאָפּעל?“

„איך האבע אין „בבל“ מיינע שטודיען געמאכט. אלס איך פֿאָן דאָרט צוריקקעהרטע, געפֿיעל עס מיר אם בעסטען אין דער נעהע אייערעס גלאנצפֿאָללען טהראָנעס, אין דער הויפּטשטאדט דער וועלט.“

„דוא פֿערשטעהסט צו רעדען, יודע. ווארסט דוא ניכט עהעדעם אין נאָרדשמיער?“

„וואָהל, גראָסמעכטיגסטער קאיזער; אללײן דיא וואוטה דער פֿערדערבליכען קראנקהייט ליעס מיך מיינער מעדיצינישען שטודיען ווידער געדענקען.“ (זאגטע ר' גרשון.) —

„איך האבע פֿערנאָממען, דאס דוא מיט ערפֿאָלג יענע פֿירכטערליכע כאָלערא בעקעמפֿפֿט האסט. עס שטעהען דיר וואָהל האָהערע מיטטעל, צייבער־מיטטעל צו געבאָטע?“

„דאס זייא פֿערנע פֿאָן מיר, גנעדיגסטער העררר; איך קעננע קיינע צייבער־מיטטעל; אללײן גאָטט, דער איינציגע, איינציגע, אללמעכטיגע, האט מיין געבעט ערהאָרט אונד מיך מיינען מיטמענשען ניטצליך ווערדען לאססען.“

„אונד דוא ווילסט עס אונטערנעהמען, דיא פּרינצעססין טהעאָדאָרא, אָן דער דיא געשיקטעסטען ערצטע פֿערגעבליך איהרע קונסט פֿערזוכט האבען, צו היילען?“

„איך האָפֿפֿע, דאס דער אללמעכטיגע גאָטט מיינען גייסט ערלייכטען אונד מיך לעהרען ווירד, דיא ריכטיגען מיטטעל אנצוּווענדען.“

„זאָ שוואָרע מיר בייא גאָטט, דעם העררן, דען איהר יודען פֿירכטעט, דאס דוא קיינערלייא צייבערייא אנווענדען ווירסט!“

„איך שוואָרע עס בייא גאָטט, דעם אללמעכטיגען אונד אללוויססענדען!“

„אונד ווענן עס דיר ניכט געלינגען זאָללטע, דיא פּרינצעססין צו היילען?“

„זאָ זייא מיין לעבען פֿערווירקט.“

„גוט, איך ווערדע דיינער ניכט שאָנען; ווירד אבער דיין מיהען פֿאָן גוטער ווירקונג זיין, זאָ ווערדע איך דיך קאיזערליך בעלאָהנען!“ — — — —